Lausunto kansalaisaloitteesta koskien valvottua käyttötilaa huumeita käyttäville

22.4.2024, THL

Valvotut huumeiden käyttötilat ovat palvelumuoto, jossa huumausaineita voi käyttää **hygieenisesti terveydenhuollon työntekijän valvonnassa ja vähemmän haitallisesti** kuin kaduilla ja muissa valvomattomissa tiloissa.

Ensimmäinen perustettiin Sveitsiin 1986 ja nykyään käyttötiloja on toiminnassa yli sata, suurin osa Euroopassa.

Pohjoismaissa käyttötiloja toimii Norjassa, Tanskassa ja Islannissa.

Käyttötilojen tavoitteet

1. Estää huumeiden käytön aiheuttamia yliannostuskuolemia, ehkäistä veriteitse tarttuvien tautien leviämistä, epähygieenisestä pistämisestä aiheutuvia vaikeita komplikaatioita ja tästä erikoissairaanhoidolle koituvaa taakkaa sekä pienentää yleistä sairastavuutta ja kuolleisuutta.
2. Huumeita käyttävien ihmisten ohjaaminen muihin haittoja vähentäviin palveluihin, päihdehoitoon sekä yleisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin.
3. Alueilla, joilla esiintyy julkista huumeidenkäyttöä ja siihen kytkeytyvää rauhattomuutta, voidaan saavuttaa myönteisiä vaikutuksia myös yleiseen järjestykseen, julkisten tilojen siisteyteen ja asukkaiden turvallisuudentunteeseen

Huomioitavia asioita

Kokemuksia käyttötiloista on yli 35 vuoden ajalta eri puolilta Eurooppaa.

Suomen tilanne eroaa kuitenkin monilta osin muista maista.

Suomessa myrkytyskuolemia aiheuttaa pääasiallisesti pitkävaikutteisen buprenorfiinin ja muiden keskushermostoa lamaavien aineiden samanaikainen käyttö. Tässä vaarallinen myrkytystila saattaa kehittyä hitaasti, useiden tuntien kuluttua, henkilön mahdollisesti jo poistuttua käyttötilasta

Erilaiset, eri kohderyhmille perustettavat palvelut herättävät usein huolta asuinympäristössä sekä vastustusta, että myös monenlaisia pelkoja ja turvallisuushuolia (esimerkiksi pelkoa huumeita käyttävien ihmisten kerääntymisestä alueelle ja huolta huumeiden käytön aiheuttamista lieveilmiöistä, kuten huumekaupan lisääntymisestä palvelun ympäristössä).

Ratkaisuja haasteisiin on löydettävissä, kunhan palvelu ***suunnitellaan ja toteutetaan huolellisesti***.

Palvelun hyödyt Suomessa

1. **Tavoittaa ihmiset, jotka ovat huumehoidon ja muiden palveluiden ulkopuolella.** Tämä vähentäisi terveyshaittoja, sairastavuutta ja huumausaineiden pitkäaikaiskäytöstä johtuvia kuolemia sekä ehkäisisi veriteitse tarttuvien tautien leviämistä. Näillä toimilla saataisiin vähennettyä niin ensihoidon kuormaa, kuin **erikoissairaanhoidon kustannuksia**.

2. **Parantaa julkisten paikkojen viihtyvyyttä ja turvallisuutta,** kun käyttö siirtyisi pois esimerkiksi parkkihalleista, puistoista ja julkisista wc-tiloista.

3. Päihdepalveluiden olisi kyettävä vastaamaan huumemarkkinoilla mahdollisesti tapahtuviin nopeisiin muutoksiin, ja käyttötilojen pilotointi olisi yksi tärkeä varautumisen keino.

4. Käyttötilakokeiluista saatujen kokemusten sekä tilastoinnin, tutkimuksellisen seurannan ja arvioinnin avulla voitaisiin saada tärkeää tietoa palvelun vaikutuksista esimerkiksi ympäristön turvallisuuteen sekä huumausaineiden käytöstä johtuviin myrkytyskuolemiin.

Käyttötilapalvelun mahdollistaminen ei tarkoita huumeidenkäytön dekriminalisointia.

Päihdepalvelujen perusoikeuksia arvioitaessa lähtökohtana on pidetty sitä, että viranomaisten tulee tarjota sellaisia palveluja, joilla voidaan turvata päihdeongelmista kärsivien ihmisten henki ja terveys.

THL näkee huumeita ongelmallisesti käyttävien ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen kannalta tärkeänä, että käyttötilat olisi mahdollista ottaa osaksi matalankynnyksen päihdepalveluja myös Suomessa. Hyötyjä ja haasteita meidän olosuhteissamme ei varmaksi tiedetä, ellei palvelua kokeilla.

Käyttötiloilla on pyrkimys parantaa yhteiskunnassamme yhden heikoimmassa asemassa olevan ihmisryhmän terveyttä, hyvinvointia ja ihmisarvoa.